

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Sžo/89/2013
Identifikačné číslo spisu:	1012200519
Dátum vydania rozhodnutia:	29.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:1012200519.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Ľubice Filovej a a JUDr. Zdenky Reisenauerovej v právnej veci žalobcu: Borsodi Transzít Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, so sídlom Jászi. O. u. 3, 3600 Ózd, IČO: Cg.05-09-017581, Maďarsko, zastúpený JUDr. Ladislavom Csákóom, advokátom so sídlom v Rožňave, Hviezdoslavova ul. č. 4, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej číslo 10645-2/2012-BA zo 6. februára 2012, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 9. októbra 2013, č. k. 15S/18/2013-27, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 9. októbra 2013, č. k. 15S/18/2013-27 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej číslo 10645-2/2012-BA zo 6. februára 2012, ako aj rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Topoľčany číslo 32062-109/2011-TO z 15. augusta 2011 z r u š u j e a vec vracia žalovanej na ďalšie konanie.

II. O trovách konania odvolací súd rozhodne do 30 dní od právoplatnosti rozsudku vo veci samej.

Odôvodnenie

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 9. októbra 2013, č. k. 15S/18/2013-27, zamietol žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia číslo číslo 10645-2/2012-BA zo 6. februára 2012, ktorým žalovaná zmenila rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky v Topoľčanoch číslo 32062-53/2011-TO z 15. augusta 2011 vo výrokovej časti tak, že vypustila text: „...§ 210 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení..." a doplnila text: „... § 210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení...", a v ostatnej časti rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa potvrdila tak, že pánovi F. K., občanovi Maďarska, 24. októbra 2008 zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti (ďalej len „povinné poistenie").

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že Krajský súd mal z administratívneho spisu žalovanej preukázané, že Národný fond zdravotného poistenia, odbor pre medzinárodné záležitosti a európsku integráciu z Maďarska požiadal o pomoc vo veci poistného vzťahu dočasných pracovníkov na Slovensku prijatých

žalobcom ako personálnou agentúrou s cieľom poskytnúť ich slovenskej spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, s.r.o., Bánovce nad Bebravou na základe zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov zo 14. mája 2007, z 15. decembra 2007 a z 28. decembra 2009. V mennom zozname osôb, ktoré pracovali na území Slovenskej republiky v uvedenej spoločnosti s ručeným obmedzením bol uvedený aj F. K., ktorý tu vykonával prácu od 12. decembra 2007 do 24. októbra 2008. Žalobca nepreukázal, že mu príslušný orgán v Maďarsku vydal osvedčenie (tzv. formulár E 101) o tom, že zamestnanec podlieha právnym predpisom tohto štátu. Podľa názoru krajského súdu žalovaný i prvostupňový správny orgán správne právne argumentujú uplatniteľnou legislatívou Slovenskej republiky a to tým viac, že v danom prípade nešlo o vyslanie zamestnanca na výkon práce do iného členského štátu, ale len o jeho dočasné pridelenie. S poukazom na § 14, § 15 a § 19 zákona o sociálnom poistení bol preto zamestnanec žalobcu v súvislosti s výkonom práce na území Slovenskej republiky povinne nemocensky a dôchodkovo poistený a rovnako v nezamestnanosti poistený. Krajský súd poukázal na to, že pán F. K. nebol síce v pracovnom pomere s VALSABBIA SLOVAKIA, s.r.o. Bánovce nad Bebravou, ale so žalobcom, ktorým bol na výkon práce v tejto spoločnosti pridelený a preto ustanovenie § 20 písm. a/ zákona o sociálnom poistení treba vykladať v nadväznosti na skutočný výkon práce. Povinné poistenie preto F. K. zaniklo 24. októbra 2008. Iný výklad by znamenal, že tento zamestnanec žalobcu by nebol počas tohto výkonu práce nikde povinne poistený. Krajský súd dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie žalovanej ako i jej postup sú v súlade so zákonom.

Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca odvolanie. Namietal, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil. Nevyvodil žiadne závery zo skutočnosti, že správny orgán preskúmané rozhodnutie založil na zistení, že dotknutému zamestnancovi F. K. vznikol pracovný pomer na území Slovenskej republiky. Pracovný pomer na území Slovenskej republiky dotknutému F. K. nikdy nevznikol, lebo bol zamestnanom v hlavnom pracovnom pomere u žalobcu. Nemohlo mu potom vzniknúť a ani zaniknúť povinné poistenie. Ďalej poukázal na článok 13 ods. 2 písm. a) a články 14 až 17 nariadenia Rady EHS č. 1408/71, z ktorých nie je možné dospieť k záveru, že sa na menovaného vzťahovala slovenská legislatíva, keďže nebol nikde inde zamestnaný než na území Maďarska, a preto práve v dôsledku formulácie citovanej normy sa naňho nemôžu vzťahovať právne predpisy žiadnej inej krajiny než Maďarska. Aplikovateľnosť slovenského práva vylučuje podľa jeho názoru aj článok 14 ods. 1a cit. nariadenia. Podotkol, že vydanie osvedčenia (formulár E 101) príslušným orgánom nemá konštitutívny význam, s jeho vydaním alebo nevydaním sa nespája vznik, zmena či zánik právneho vzťahu resp. právnej skutočnosti, keďže aj samotné nariadenie upravujúce status quo hovorí o osvedčení len ako o formalite. Žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súčasne žiadal priznať náhradu trov odvolacieho konania vo výške 165,57 €.

Žalovaná žiadala napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdiť ako vecne správny. Uviedla, že svoj právny názor odôvodnila príslušnými koordinačnými právnymi predpismi, ktoré upravujú sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov v rámci členských štátov Európskej únie. Namietala, že v preskúmanom rozhodnutí netvrdila, že zamestnancovi vznikol na území Slovenskej republiky pracovný pomer, ale podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona o sociálnom poistení rozhodovala o zániku povinného poistenia F. K. aplikovaním koordinačného nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej aj „nariadenie“), ktorým je viazaná z dôvodu, že žalobca je agentúrou dočasného zamestnávania so sídlom v Maďarsku a dotknutí zamestnanci žalobcu, v danom prípade pán F. K., vykonávali prácu v období uvedenom v prílohe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov na území Slovenskej republiky v obchodnej spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, spol. s r.o., Bánovce nad Bebravou. Vychádzajúc z článku 13 (2) (a) nariadenia je zamestnanec žalobcu pokrytý systémom sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom vykonáva svoju činnosť, a to aj napriek skutočnosti, že má bydlisko na území iného členského štátu alebo že sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo jednotlivca, ktorý ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu. Dotknutí zamestnanci žalobcu by podliehali v oblasti sociálneho zabezpečenia legislatíve Maďarska len v tom prípade, ak by im Maďarsko ako vysielajúci štát vystavil na obdobie, kedy vykonávali prácu na území Slovenskej republiky, formulár E 101 (potvrdenie o uplatniteľnej legislatíve). Legislatíva Maďarska by sa v oblasti

sociálneho zabezpečenia aplikovala aj v prípade, ak by vecne príslušný úrad v Maďarsku po vzájomnej dohode s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky udelil dotknutým zamestnancom žalobcu na čas, kedy vykonávali práce na území Slovenskej republiky výnimku podľa článku 17 nariadenia. Ďalej poukázal na články 11 a 80 nariadenia a na rozhodnutie č. 181 z 13. decembra 2000, publikovaného v Úradnom vestníku Európskej únie, ktoré precizuje podmienky vyslania upravené v nariadení a na Kódex dobrej praxe, z ktorých vyplýva, že formulár E 101 je nevyhnutným dokladom preukazujúcim uplatniteľnú legislatívu pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov. Zamestnanom žalobcu nebolo vystavené v Maďarsku potvrdenie o uplatniteľnej legislatíve (formulár E 101), nebola udelená výnimka podľa článku 17, preto nie je možné určiť uplatniteľnú legislatívu podľa článku 14 (1) (a) alebo článku 17 nariadenia tak, ako uvádza žalobca v odvolaní. Z vyjadrenia Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP), Nemzetközi és Európai Integrációs Főosztály, Budapešť vyplýva, že formuláre E 101 nemôžu byť vystavené. Na zamestnanca žalobcu K. K. v období od 10. januára 2008 do 15. júna 2008, kedy vykonával práce na území Slovenskej republiky, sa vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia legislatíva Slovenskej republiky a to aj napriek skutočnosti, že bydlisko tohto zamestnanca a sídlo jeho zamestnávateľa sa nachádzajú na území Maďarska. Počas obdobia určeného zamestnávateľom je potom povinne nemocensky poistený, povinne dôchodkovo poistený a povinne poistený v nezamestnanosti podľa zákona o sociálnom poistení.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10, § 246c a § 250ja O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné.

Sociálne poistenie zamestnancov, pohybujúcich sa v rámci Európskej únie v relevantnom období upravovalo nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva.

V zmysle II. hlavy, článku 13 (9) ods. 1 nariadenia osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu.

Podľa článku 13 (9) ods. 2 písm. a) nariadenia pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak, na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu.

Podľa článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia článok 13 ods. 2 písm. a) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami: osoba, ktorá je zamestnaná na území členského štátu podnikom, pre ktorý zvyčajne pracuje, a ktorá je vyslaná týmto podnikom na územie iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu pre tento podnik, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že predpokladané trvanie tejto práce neprekročí 12 mesiacov a že nie je vyslaná s cieľom, aby nahradila inú osobu, ktorá ukončila dobu svojho vyslania.

Zo spisov vyplýva, že žalobca žiadal o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým rozhodnutím (pobočky) o zániku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnancovi žalobcu F. K..

Pred posudzovaním vecnej správnosti rozsudku súdu prvého stupňa musel odvolací súd skúmať, či žalobca bol rozhodnutím a postupom žalovanej ukrátený na svojich právach, čo je podľa názoru žalovanej nevyhnutným predpokladom na podanie žaloby.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti uvádza, že podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku súdy rozhodujú o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov, pričom platí, že súdy v zásade preskúmajú všetky rozhodnutia správnych orgánov s výnimkou tých, ktoré zákon výslovne zo súdneho prieskumu vylučuje. Rozhodnutia, ktoré súdy nepreskúmajú, a teda sú zo súdneho prieskumu vylúčené, sú taxatívne vymedzené v § 248

Občianskeho súdneho poriadku. Preskúmané rozhodnutie žalovanej však nezodpovedá žiadnemu z kritérií, uvedených v tomto ustanovení.

Rozhodnutie žalovanej deklaruje zánik sociálneho poistenia podľa slovenského práva k určitému dňu vo vzťahu k zamestnancovi žalobcu, čo má priamy dopad na povinnosti žalobcu ako zamestnávateľa tohto zamestnanca podľa zákona o sociálnom poistení (napr. ako platiteľa poistného), a preto ide o rozhodnutie, ktorým môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti žalobcu priamo dotknuté. Následne je už predmetom samotného súdneho preskúmania skutočnosť, či bol žalobca ukrátený na svojich právach.

V konaní nebolo dostatočne preukázané, či zamestnanec žalobcu, ktorý vykonával na základe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov na území Slovenskej republiky prácu v určitom období, podliehal v oblasti sociálneho zabezpečenia právnym predpisom Slovenskej republiky alebo právnym predpisom Maďarska.

Z dôvodov rozhodnutia žalovanej súd zistil, že žalobca je personálnou agentúrou so sídlom v Maďarsku, ktorá na základe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov pridelovala svojich zamestnancov, prijatých v Maďarsku, na výkon činností na území Slovenskej republiky v spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, spol. s r. o. so sídlom v Bánovciach nad Bebravou, Partizánska ul. č. 73.

Na základe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov vykonával činnosť na území Slovenskej republiky F. K. od 12. decembra 2007 do 24. októbra 2008. Vysielajúci štát mu však nevystavil formulár E 101, na základe ktorého by tento zamestnanec podliehal právnemu poriadku vysielajúceho štátu, teda Maďarska, a ktorý by zbavil zamestnanca a zamestnávateľa plniť povinnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia v členskom štáte, v ktorom vykonával činnosť.

Na podklade uvedených skutočností žalovaná vyslovila názor, že na pána F. K. sa vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia právny poriadok Slovenskej republiky s odkazom na článok 13 (2) (a) nariadenia, teda všeobecné pravidlo, určujúce uplatniteľnú legislatívu podľa miesta výkonu práce.

Najvyšší súd Slovenskej republiky však dospel k záveru, že žalovaná nepostupovala v konaní tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav vecí.

Možno súhlasiť s právnym názorom žalobcu, podľa ktorého sa považuje za formalitu vystavenie formulára E 101, o čom svedčí už aj názov článku 11 vykonávacieho nariadenia č. 574/72 (formality v prípade vyslania zamestnanca na iné miesto podľa článku 14 ods. 1 a 14b 81 nariadenia a v prípade dohôd uzatvorených v súlade s článkom 17 nariadenia). V žiadnom prípade však nemožno bez ďalšieho skúmania podmienok, upravených v rozhodnutí Správnej komisie Európskych spoločenstiev pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov č. 181 z 13. decembra 2000 (ďalej aj „rozhodnutie správnej komisie č. 181“) vysloviť záver, podľa ktorého ak vysielajúci štát zamestnancovi nevystavil formulár E 101, dokladujúci skutočnosť, že na jeho základe dotknutý zamestnanec podlieha legislatíve vysielajúceho štátu, sa na zamestnanca vzťahuje právny poriadok Slovenskej republiky.

Žalovaná charakteru formulára E 101 dostatočnú pozornosť nevenovala. Z rozhodnutia správnej komisie Európskych spoločenstiev pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov č. 181 z 13. decembra 2000 bodu 6 vyplýva, že formulár E 101 by bolo vhodnejšie vydať pred začatím danej doby; môže však byť vydané počas tejto doby alebo dokonca po jej uplynutí, v takom prípade môže mať retroaktívny účinok.

Z uvedeného možno vyvodiť, že formulár E 101 je možné vydať i po uplynutí doby vyslania, a preto žalobkyňa bola povinná dôsledne sa zaoberať aj podmienkami pre uplatňovanie článku 14 ods. 1 nariadenia a spolupracovať s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky, ktorá povinnosť jej vyplýva nielen z nariadenia (čl. 84 a čl. 86), ale tiež z predmetného rozhodnutia správnej komisie č. 181.

V nadväznosti na tieto skutočnosti mala žalovaná tiež zisťovať právne postavenie inštitúcie Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) v Maďarskej republike, s ktorou komunikovala. Tvrdenie žalovanej, že ide o maďarskú inštitúciu sociálneho zabezpečenia, nie je dostatočne doložené. Na čl. 25 administratívneho spisu sa nachádza list tejto inštitúcie, v záhlaví ktorého je uvedený názov „National Health Insurance Fund“ (Národný fond zdravotného poistenia), z čoho vyplývajú pochybnosti o skutočnosti, aký druh poistenia uvedená inštitúcia vlastne vykonáva.

Bez toho, aby žalovaná zisťovala, či OEP je orgánom s rovnakými kompetenciami ako má žalovaná, a či je oprávnený vykonávať sociálne poistenie v rozsahu ako má žalovaná podľa zákona o sociálnom poistení, jeho tvrdenia žalovaná vzala za základ svojho rozhodovania, bez toho, aby tvrdené skutočnosti boli preverené dôkazmi.

Je potrebné, aby žalovaná spolupracovala s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky (čl. 84, čl. 84a a čl. 86 nariadenia) a vyžiadala si potvrdenie o registrácii uvedeného zamestnanca, prípadne či mu bola registrácia právoplatne zrušená a od kedy k tomu došlo, preveriť, či prípadné zrušenie registrácie nebolo následne maďarským súdom zrušené. Bez preverenia týchto skutočností žalovaná nemohla rozhodnúť tak, aby predchádzala dvojitému poisteniu z rovnakého titulu v dvoch štátoch Európskej únie.

Okrem uvedených pochybení, žalovaná svojím postupom v správnom konaní odňala tiež možnosť konať pred správnym orgánom dotknutému zamestnancovi žalobcu F. K.. Z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Topolčany z 22. augusta 2011 číslo 32578-78/2011-TO bol uvedenému zamestnancovi žalobcu ustanovený opatrovník na obhajovanie jeho práv z dôvodu, že účastník konania nemôže konať samostatne, pretože jeho pobyt nie je známy. Toto rozhodnutie bolo doručované verejnou vyhláškou podľa § 212 ods. 14 zákona o sociálnom poistení.

Podľa zákona o sociálnom poistení doručenie verejnou vyhláškou použije organizačná zložka Sociálnej poisťovne v prípade, keď účastníci konania alebo ich pobyt alebo sídlo nie sú jej známi (§ 212 ods. 13 zákona o sociálnom poistení). V administratívnom spise sa však na čl. 17 nachádza zoznam osôb ako príloha listu Národného fondu zdravotného poistenia, Budapešť z 30. novembra 2009, číslo 12-5732/2009, v ktorom pod číslom 2 je uvedený aj F. K. spolu s dátumom narodenia a adresou jeho bydliska. Pobyt účastníka teda pre žalovanú, resp. prvostupňový orgán nebol neznámy a preto neboli splnené podmienky pre ustanovenie opatrovníka a ďalšie konanie s ním v správnom konaní.

Vo vzťahu k zamestnancovi treba uviesť, že rozhodnutie pobočky i žalovanej je neurčité, keďže chýba jeho identifikácia čo do bydliska a rodného čísla (resp. iného identifikačného údaj) tak, aby nedošlo k zámene s iným občanom Maďarska.

Neuniklo tiež pozornosti odvolacieho súdu, že výrok rozhodnutí správnych orgánov neobsahuje zákonom predpísané náležitosti, lebo nie je v ňom uvedené ustanovenie právneho predpisu, podľa ktorého sa rozhodlo o vzniku poistenia, čo je v rozpore s § 209 ods. 3 zákona o sociálnom poistení.

Vzhľadom na uvedené dôvody, odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 220 O.s.p. zmenil tak, že rozhodnutie žalovanej ako aj rozhodnutie pobočky podľa § 250j ods. 2 písm. c) O.s.p. zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

V ďalšom konaní bude potrebné, aby správne orgány konali aj so zamestnancom žalobcu a doplnili dokazovanie naznačeným smerom v úzkej spolupráci s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky tak, aby žalobca nebol ukrátený na svojich právach a aby prípadne došlo s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky k dohode o legislatíve uplatniteľnej na daný prípad.

O trovách konania odvolací súd rozhodne do 30 dní od právoplatnosti rozsudku vo veci samej podľa § 151 ods. 3 O.s.p.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.